

Sparingin hjá borgarliga landsstýrinum rakar tey veikastu í samfelagnum

Undir viðgerðini av lögmannsrøðuni helt Vilhelm Johannesen, tinglimur fyri Javnaðarflokkinn í Norðoyggjum hesa røðu:

Harra formaður!

Fáar dagar eftir at lögmaður hevði hildið ólavsekureðu sína, hitti eg ein av okkara ungu, resku og ágrýtnu fiskimannum — ein av teimum, sum hevur verið við til og framvegis er við til at ganga nýggjar og óroyndar leiðir á fiskivinnuøkinum. Tosið fall sjálvandi niður á lögmannsrøðuna. Sjálvandi helt eg ikki at røðan hevði nakað hugflog, helt ikki at hon var serliga inspirand, men metti hava tvørtur imóti at vera bæði svartskygda og dapra. Tann ungi fiskimaðurin helt, at lögmannsrøðan kortini hevði givið honum eitt hugskot, og tað var, at hann av álvara var farin at umhuga og kanna møguleikarnar fyri at leita burtur, at flyta burtur úr Føroyum. So svørt og døpur ljóðaði hendan fyrsta lögmannsrøðan hjá okkara nýggja lögmanni í oyrunum á einum ungum føroyskum fiskimanni.

Eins og í øllum røðum og blaðgreinum, sum eru komnar frá lögmanni hesar átta mánaðarnar, nýtir hann ein rættuliga stóran part av tíðini til at bríða undanfarna landsstýri ódugnaskap í figgjarmálum. Hann hevur tósáð og skrivað um stóra uttanlandaskuld, um gjaldjavnahall, um ovurnýtslu, um hall á figgjarlógnum, um tann vánaliga likviditetin hjá landskassanum og hann tosar og skrivur framvegis um ábyrgdarloysi í figgjarmálum og um figgjarlígan ruðuleika í sambandi við undanfarna landsstýri. Óll vita, at tað er ein av núverandi samgonguflokkunum hjá lögmanni, nevniliga fólkaflokkurin, sum hevur havt ábyrgdina av landsins figgjarmálum tey seinastu seks árinum og fara vit so hesi seks árinum aftur í tíðina og minna okkum á, hvat fólkafloksmenn so søgdu um sambandsmenn, tá fólkaflokkurin fyrri stívliga seks árum síðani fekk landsins

figgjarmál í arv frá sambandsflokkinum, so minnst vit, at fólkafloksmenn skuldsattu sambandsmenn fyrri ovurnýtslu, teir skuldsattu sambandsmenn fyrri at hava nýtt almennan pening í heimildarloysi, teir brigdaðu sambandsmonnum ábyrgdarloysi í figgjarmálum, og teir skuldsattu sambandsmenn fyrri at hava skapt figgjarlígan ruðuleika í landshúsarhaldinum.

Harra formaður! Hverki eg ella nakar tingmaður ella nakar føroyingur fær seg at trúgva tí, at lögmaður og Jógvan Sundstein siga ósatt. Sjálvandi er hvørt orð satt sum lögmaður og hansara partamenn siga um fólkaflokkinn og hvørt orð sum Jógvan Sundstein og hansara partamenn hava sagt um sambandsflokkinn er sjálvandi líka satt. Hesir báðir flokkarnir — sambandsflokkurin hjá lögmanni og fólkaflokkurin hjá Jógvan Sundstein — sum skiftivís hava brigda hvørjum øðrum ábyrgdarloysi í figgjarmálum, og sum skiftivís hava skuldsatt hvønn annan fyrri at hava skapt figgjarlígan ruðuleika í landshúsarhaldinum, ætla sær nú í felagsskapi at stjórna landinum tey komandi árinum. Huga vit nú reint logiskt, so verða 1) tann heimildarleisa peningánytslan, 2) tað figgjarlíga ábyrgdarloysi og 3) tann figgjarlígi ruðuleikin í landshúsarhaldinum minst tvær ferðir størri nú enn nakrantíð fyrr. Tá vit hava óll hesi víðurskifti í huga, so kunnu vit ikki longur undrast á, at lögmaður heldur svartar og dapurskygdar røður. Tað er sjálsagt og heilt náttúrligt og vildi verið líka so ónatúrligt um hann gjørdi nakað annað.

Um sitandi lögmann kann sigast, at hann altið hevur verið ein atfinningarsamur og negativur politikkari her á tingi. Tað vóru eisini tær tíðir und seinasta landsstýri tá figgjarlógirnar góvu avlop, tá gjaldføri hjá landskassanum var

avbera gott, tá bæði handilsjavni og gjalds-javni vóru positivir og tá uttanlandskuldin bert var brokpartur av tí hon er í dag. Men tingmaðurin Pauli Ellefsen var ikki nøgdur. Eins og nú var hann atfinningarsamur og negativur. Tað er øllum greitt at ein kreppa hevur rakt okkara samfelag hesi seinastu árinum. Og øll vita at henda sama kreppan eisini hevur rakt londini rundan um okkum, bæði okkara næstu grannalond og eisini fleiri onnur lond bæði eystan- og vestanfyri. Og meginorsøkin til hesa kreppu eru teir nógvar hækkaðu oljuprisirnir. Umframt hetta hevur okkara samfelag eisini havt tann broytta fiskivinnustrukturin at stríðast við.

Undir seinasta landsstýri varð nógur peningur nýttur til tess at halda okkara fiskiskipafloata gangandi og áhaldandi varð arbeitt við at finna og royna alternativar vinnuvegir og at leggja partar av veiðflotanum um til veiðu eftir øðrum fiskasløgum. Úrslitið var, at gongd kom á fiskaalíngina, at gongd kom á idnaðarútbýggingina við stórum og smærri idnaðarvirkjum av ymiskum slag kring landið, at gongd kom á eina millumlanda sigling við ferðafólki og farmi á einum hægri stigi enn fyrr og gongd kom eisini á svartkjafteveiduna við tí fyrri eyga at framleiða hendan fisk til matna.

Sitandi lögmaður átti heldur og hevur alla orsök til at takka undanfarna landsstýri fyrri at stóðan í okkara samfelag í dag ikki er heilt munandi verri enn hon veruliga er. Og høvdu lögmaður og hansara landsstýri ikki lagt teirra svørtu og køldu afturhaldshendur á hetta samfelagið frá fyrst í hesum ári, so ivist eg ikki í, at stóðan í dag hevði verið nakað øðrvísi tann positiva vegin.

Onkur sum hevur humortískan sans hevur sagt, at svartkjafturnar var tann einasta ljósglæman í tí svørtu lögmannsrøðu, sum vit hava til umrøðu her í dag. Men hetta er kortini ikki heilt rætt. Ein annar glotti var eisini og tað er fiskaalíngin ella roynd-

irnar við at ala sil, laks og skeljafisk. Felags fyrri bæði svartkjafturn og fiskaalíngina er, at bæði projektini vórðu lögð til rættis og loyst úr lagði av undanfarna landsstýri. Tað er okkara politiska áskoðan, at tað er ein skylda hjá samfelagnum at tryggja borgarunum arbeiðsplássir og harvið úrtøkuna, varð hetta gjørt á tann hátt, at tað almenna í báðum forom gekk á odda og slóðaði fyrri. Hesir báðir møguleikarnir — fiskaalíngin og svartkjafteveidun — framleiddu til matna sum endamáli — tykjað nu at vera einastu framtíðarvónirnar hjá sitandi lögmanni og hansara landsstýri.

Lögmannsrøðan ber ikki boð um, at sitandi landsstýri ætlar, at tað almenna skal ganga á odda og slóða fyrri við øðrum møguleikum, ið kunnu tryggja fólkinum arbeiði og úrtøkuna. Á einum panelundi her í Havn fyrr í ár, har lögmaður og eg skiftu orð um idnaðarútbýgging í Føroyum, finguvit at vita frá lögmanni, at hetta landsstýri ikki ætlar at tað almenna skal taka nokur stig í vinnulivsmálum, men er ætlan teirra bert at sita hendur í favn og biða til onkur dugnaligur persónur kemur við einum projekti at biða um figging fyrri at fara í gongd. Persónliga óttist eg fyrri at lögmaður ferð at sita í sjóarfallið av sær, at hann situr hendur í favn og biður til størsti parturin av okkara dugnaliga fólki er farin av landinum.

Men javnaðarflokkurin fer kortini ikki at sita hendur í favn. Hóast flokkurin nú situr í andstöðu fer hann at visa á alternativir og at koma við skilagðum uppskotum eisini og ikki minst á vinnulivsekinum, har talan er um at tryggja fólkinum arbeiðsplássir og harvið úrtøkuna til livsins upphald.

Ongin ivi kann longur vera um, at javnaðarflokksins stóða í siglingarmálinum hevur verið bein, og at risaferin Lasse II átti at verið keypt í 1979. Varð hetta gjørt, tá høvdu vit helst gjørt okkum galdandi í dag við meira

enn einum skipi av hesum slag í heilársigling og harvið vunnið nógvan pening til landið og skapt stórt tal av arbeiðsplássum til okkara siglandi fólk. Men teir flokkar, sum í dag mynda landsstýri, hava í fyrsta lagi tvær ferðir tikið stóðu imóti at keypa stórri skip til hesa sigling, í øðrum lagi hava teir tikið stóðu imóti heilársigling og í triðja lagi eru teir nú í ferð við eisini at kvala summarsiglingina við at lata eitt alt ov lítið og ótíðarhóskandi skip halda fram í hesi sigling. Í summar hava heili trý skip verið Smyrli til hjálpar við flutninginum til og úr Íslandi. Talan er um Teistan, Elsu F og Nestind. Løgi at vit ikki skulu hava ráð at fremja iløgu í eitt stórt og tíðarhóskandi skip til hesa sigling, men at vit skulu hava ráð til at lata trý og fyra skip sigla í kjalaverrinum hvørt á øðrum, har sum eitt skip kundi siglt við góðum úrsliti. Sum gongdin nú er í hesum máli, er tað ikki óhugsandi, at aðrar tjóðir heilt ella lutvist fara avstað við hesi sigling, sum føroyingar hava arbeitt upp. Tá kunnu borgarligu kapparnir í Tinganesi fetta sær á og fegnast um at teir hava vunnið eitt politiskt talv. Men tann stóri taparin er ikki javnaðarflokkurin. Heldur ikki tjóðveldisflokkurin. Tann stóri taparin er føroyingurin og tað føroyska samfelagið sum heild.

Í lögmannsrøðuni verður ásannað, at vit hava allar fortreytir fyrri at reka farmasigling, ikki minst tá hugsað verður um okkara menn, sum í dag mánnað tann danska handilsflotan. Síðani verður greitt frá, at landsstýrið hevur lagt fyrri tingið og fingið samtyktar nýggjar reglur fyrri figgian av farmaskipum. Um hesar reglur er at siga, at tær eru soleiðis skipaðar, at tær mest fara at egja monnum til at byggja skip, sum í kostnaði ikki fara upp um 50 mió. kr. Tað má standa øllum þúra greitt, at vit, við skipum í hesum prisklassanum, ikki kunnu gera okkum galdandi, hverki tá talan er um tíðarhóskandi flutning av ferðafólki og farmi við roll-on roll-off ella tá talan er um tíðarhóskandi tangaflutning av ymiskum flótandi farni.

Í 1975 varð postverkið yvirtikið. Fleiri av árinum hevur raksturinn av postverkinum sýnt eitt avlop, meðan tað onkur á hevur verið eitt minni hall. Hóast postverkið sum nevnt hevur givið hall onkur ár, so hevur hesin stovnur kortini talt tann positiva vegin í okkara samfelagsbúskapi við tað at frimerki fyrri nógvar

mió. kr. árliga verða útflutt ella seld frimerkjasavnamum í ymiskum londum. Ein munandi partur av rakstrarútreiðslunum hjá postverkinum liggur eftir í tí føroyska samfelagnum fyrst og mest av øllum í formi av útgjöldum arbeiðsløn.

Í lögmannsrøðuni verður sagt um postverkið, at roknað verður við einum halli í hesum ári uppá 5 til 6 mió. kr. Viðari verður sagt, at postverkið hevur heitt á landsstýrið um loyvi til at hækka postgjöldini. Og at enda sigur lögmaður um postverkið: «vit eiga at verða varnir við at loyva hækkanir av gjöldum fyrri almennar tæknastur». Á hendan hátt er tað ein løtt sok at fáa halli hjá postverkinum stórr. Nevnast kann, at postgjöldini eru munandi hægri í øllum okkara grannalondum enn tey eru hjá okkum, og fyrri at taka eitt einasta dømi, kann verða nevnt, at meðan gjaldið hjá okkum fyrri eitt vanligt bræv er 1,50 kr., so er gjaldið fyrri eitt vanligt bræv í Danmark kr. 1,70.

Men endamálið hjá lögmanni er týðuligt. Hallið hjá postverkinum skal gerast so stórt sum yvirhøvdur gjørligt. Síðani kann lögmaður við himmalvendum eygum siga veljarunum frá, at so nógvar kostaði yvirtøkan av postverkinum, sum varð framd av fólkaflokkinum, tjóðveldisflokkinum og javnaðarflokkinum tí føroyska skattgjaldaranum. Men myndin er fólks. Tí við hesum nýtur lögmaður høvi til at fremja eina umfordeiling av peningi ímillum ávisar bólkir í samfelagnum. Teir, sum nýta postverkið mest, t.d. bankarnir, sparikassarnir, fiskasalan, sølumboðini, stórar handilsfyrirtekur og aðrar vinnulivsyrirtekur, sleppa við hesum undan at gjalda tað, sum teirra nýtsla av postverkinum veruliga kostar, og istaðin verður hetta so álgt skattgjaldaranum at rinda. Ein í botn og grund órættvisur politikkur, har byrðarnar verða lagdar á tey, sum frammanundan hava tey ringast ráðini, meðan tey, ið hava nóg mikið ella í yvirflóð sleppa undan.

Sambært galdandi lóg um Postverk Føroya eru tað landsstýrið og figgjarmannstýrið, ið skulu geva loyvi til, at postverkið hækkað gjöldini. Eg loyv mær at spyrja lögmann, um postverkið hevur fingið nakað svar uppá tess áheitan og um hesin spurningur er lagdur fyrri lögtingsins figgjarnevnd, soleiðis sum postlógin sigur.

Harra formaður. Hetta landsstýri hevur Framhald á síðu 10